

PISA

Platforma pentru Inițiative
de Securitate și Apărare

MODERNIZAREA SISTEMULUI DE APĂRARE NAȚIONALĂ - O NECESITATE STRINGENTĂ ÎN CONDIȚIILE ACTUALE DE SECURITATE

Marin BUTUC,
conferențiar cercetător,
Director al Școlii Doctorale „Științe militare și de securitate națională”,
Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”

Sistemul de apărare a Republicii Moldova, de la independență și până în prezent, nu a beneficiat de niciun proces de reformă militară dus până la capăt, în favoarea consolidării acestuia. Această realitate, pe parcursul a 30 de ani, a avut loc din cauza unei nepăsări politice, lipsa unei percepții sistemice a securității statului, dar și de frica potențialelor condamnări ale forțelor politice pro-ruse de la Chișinău. Actualmente, în contextul unor evoluții de esență a mediului geopolitic de securitate, prezența unui război la hotarele Republicii Moldova, dar și tendința de aprofundare a relațiilor de cooperare cu Uniunea Europeană și NATO, se impune incontestabil subiectul priorităților la nivel de securitate și apărare națională.

Această prerogativă națională cadrează pe cât se poate de motivat tendințelor actuale ale statelor de a-și revedea conceptual strategiile de securitate, din perspectiva rezilienței sau dezvoltării unei culturi de securitate la nivel național, fapt care a fost declanșat atât de invazia Federației Ruse în Ucraina, dar și actualitatea amenințărilor hibride la nivel regional.

Securitatea națională a unui stat depinde de gradul de modernizare a instituției de apărare. Astfel, modernizarea unei armate constituie o axiomă și legitate cunoscută de mii de ani, ce constă în adaptarea forțelor armate la cerințele, la realitățile prezentului, reprezintă corespunderea cu stadiul contemporan al progresului militar.

Orice încercare de modernizare a Armatei Naționale se află într-un raport al determinării de posibilitățile financiare ale statului. E bine cunoscut faptul că bugetul Republicii Moldova mai bine de un deceniu rămâne în jurul a unei limite ce constituie doar 0,38 din PIB, astfel fiind insuficient procesului de modernizare a sistemului național de apărare. În aceste condiții, putem constata că bugetul militar al Republicii Moldova este printre cele mai mici din lume, regiune și cel mai mic în comparație cu țările neutre, cu cele ale statelor vecine sau comparabile ca mărime cu Republica Moldova.

În aceste condiții, insuficiența resurselor necesare este complementată de către parteneriate bilaterale și internaționale pentru a moderniza capacitățile de apărare. Partenerii externi ai Republicii Moldova au un rol important în procesul de reformare și modernizare a sectorului de apărare națională, deoarece realizarea finalităților pe domeniul apărării presupune racordarea la practicile și standardele armatelor moderne, pe domeniul implementării rigorilor de competență, dar și a capacităților operaționale ale instituțiilor și personalului angajat.

Actualmente, poziția Ministerului Apărării al Republicii Moldova enunțată și reiterată de nenumărate ori vizează modernizare instituției, ca să-și poată îndeplini trei funcții de bază, printre care enumerăm:

- Apărarea statului în virtutea statutului Armatei Naționale de garant al suveranității și integrității teritoriale;
- Acordarea asistenței de urgență autorităților civile în gestionarea crizelor;
- Participarea și contribuția la misiuni internaționale de menținere a păcii.

E necesar să remarcăm că Ministerul Apărării accentuează faptul că modernizarea Armatei Naționale nu presupune mărirea plafonului de personal sau tehnică și nicidecum achiziționarea de armament letal. Actele normative existente de care instituția se ghidează sunt Strategia Națională de Apărare și Strategia Militară din 2018. În aceste documente sunt stipulate riscurile, amenințările sau realitățile. În baza acestora, în 2020, a fost elaborat Planul Capabilităților Militare al Armatei Naționale pentru 2030, ce conține vădit prioritățile de modernizare ale Forțelor Armate.

În corespundere cu principiul suficienței defensive, dar și a prevederilor Tratatului privind forțele armate convenționale în Europa, precum și ale Tratatului de la Viena privind sporirea măsurilor de încredere și securitate, la care țara noastră este parte, sistemul național de apărare își are asumat un caiet de sarcini și priorități ce vizează următoarele direcții de modernizare a Forțelor Armate:

- Înlocuirea platformelor de mobilitate, adică înlocuirea camioanelor de transport (se dorește ca tehnica grea de luptă, de producție sovietică (anii 70-80), să fie înlocuită cu una mai ușoară și mobilă, economică din perspectiva consumului de combustibil, dar, în același timp, cu menținerea capacității de foc, precum sporirea capabilităților anti-tanc. Se pledează pentru înlocuirea cu tehnică ușoară și mobilă de tipul IVECO sau Humvee;

- Capabilități suficiente din perspectiva asigurării logistice, ce presupune achiziționarea de tehnică necesară în activități de asigurare logistică: camioane, tractoare, excavatoare, macarale ș.a. Acest fapt va determina a o logistică mai mobilă și mai rapidă;
- Comunicații tactice (stații radio pe care le deține orice soldat);
- Comunicații și informatică (Sporirea sistemul de comandă-control și comunicații. AN utilizează tehnică de transmisiuni a anilor 60-70, care este una depășită și inferioară siguranței comunicațiilor militare. Se pledează pentru trecerea de la sistemul radio analogic la sisteme digitale care sunt mai securizate;
- Supravegherea spațiului operațional (Modernizarea capacității de avertizare timpurie și linia de echipamente de tip drone, radare terestre și apăratură optoelectronică care permite supravegherea și detectarea informației în timp real. La acest tip de supraveghere a spațiului operațional au trecut toate armatele moderne.)
- Modernizarea domeniului de apărare cibernetică.

Unul dintre cele mai prolifere parteneriate ale Republicii Moldova privind modernizarea sistemului național de apărare este colaborarea cu Alianța Tratatului Atlanticului de Nord. În acest sens, a fost valorificată cooperarea Republicii Moldova în cadrul Programului Parteneriat pentru Pace prin instrumentele și inițiativele oferite de NATO, așa cum sunt: Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP), Programul de Consolidare a Integrității (BII), Procesul de Revizuire și Planificare al Parteneriatului (PARP), Inițiativa de Consolidare a Capacităților de Apărare (DCBI), ce au determinat un rol incontestabil în procesul de modernizare a Armatei Naționale. Cooperarea Republicii Moldova cu NATO a stat la baza tuturor modernizărilor din Armata Națională, ce s-a valorificat în asistența și expertiza oferită, de-a lungul anilor, de către Alianță a ținut de reformarea structurii de securitate și apărare conform standardelor internaționale și democratice, la instruirea efectivului Armatei Naționale în instituțiile de profil din țările aliate și parteneri, precum și la realizarea cu sprijinul Alianței a mai multor proiecte sociale și academice. Actualizate sunt și segmentele obiectivelor instituției de apărare, ce țin de diplomație publică, dezvoltarea capacităților pe termen lung (2020-2030), participarea militarilor moldoveni în misiuni internaționale de menținere a păcii, dar și procesul de integrare europeană a țării noastre.

Un alt factor cu efecte esențiale pentru modernizarea sectorului de securitate, pe lângă cooperarea în cadrul Programului Parteneriat pentru Pace (PfP) cu NATO, îl constituie lansarea și aprofundarea cooperării cu UE. Printre recente contribuții în acest sens, poate fi menționată și asistența UE pentru modernizarea Armatei Naționale. De menționat că la 30 iunie 2022, Consiliul European a decis să acorde Forțelor Armate ale Republicii Moldova un lot de asistență în valoare de 40 de milioane de euro, în contextul Instrumentului European pentru Pace (EPF - European Peace Facility). Asistența nu constă în bani, ci în echipamente care le vor înlocui pe cele depășite.

Acesta urmează să fie valorificat prin intermediul mai multor proiecte care au ca finalitate dezvoltarea capacităților militare ale Armatei Naționale.

În procesul de gestionare și implementare EPF, pe agenda discuțiilor se află subiecte cu privire la aspectele tehnice legate de implementarea proiectelor EPF în domeniul logistic, mobilitate și transport, Comunicații (C2), Apărare cibernetică și UAV (aparate de zbor fără pilot) pentru anul 2022.

În 2021, prin intermediul aceluiași Program de cooperare cu UE (Instrumentului European pentru Pace), Republica Moldova a primit șapte milioane de euro care au fost direcționate spre două proiecte: consolidarea capacităților de geniu și a capacității medicale. Echipamentul medical și de geniu are destinația de a ajuta autoritățile civile în situații de criză sau de urgență.

În contextul programului de modernizare menționat, care nu prevede furnizare de armament, scopul solicitării asistenței vizează dezvoltarea capabilităților operaționale, capabilități de apărare și executare a misiunilor constituționale, precum și sporirea interoperabilității în raport cu alte contingente internaționale, fapt care nu poate fi scontat în situația unui echipament vechi pe care l-am moștenit din vremea URSS, fiind produs în anii 60-70.

Asistența pentru modernizare a forțelor armate se încadrează în cadrul legislativ național privind sectorul de apărare, în baza principiului suficienței rezonabile, în raport cu asigurarea securității militare a statului. Acesta reprezintă un element strict defensiv și se menține pe principiul defensivei suficiente, în corespundere cu prioritățile de modernizare ale armatei.

Orice gen de asistență este binevenit, atâta timp cât nu contravine statutului de neutralitate al țării și vine în strictă corelare cu obiectivele de transformare a Armatei Naționale. Partenerii Republicii Moldova respectă neutralitatea constituțională a Republicii Moldova și vor continua să acorde asistența necesară în modernizarea instituției de apărare în cadrul relațiilor de colaborare stabilite.

Statutul de neutralitate permanentă al Republicii Moldova, stipulat în articolul 11 al Constituției, creează uneori o percepție eronată în mediul politicului privind imposibilitatea implicării Republicii Moldova în diferite rapoarte de cooperare pe segmentul securității colective internaționale, în situația în care statutul de neutralitate nu contravine factorilor de drept internațional, organizațiilor internaționale și valorilor comunitare consacrate, permițând Republicii Moldova să colaboreze activ cu structurile internaționale de securitate colectivă și cooperativă, inclusiv în favoarea securității sale naționale.